

MEDEDELING

Referentienummer:	MBES_2018_005
Datum:	2006-09-14
Gewijzigd:	2018-06-27
Contact:	Dienst Bestuur & organisatie besturen@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 529 04 09 Dienst Lerenden lerenden@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 08 72 bavo.verlackt@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 529 04 13 joost.laeremans@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 08 66

Schoolverbonden, verenigingen en raden: rechtsaard en juridische gevolgen

1 Inleiding

Een schoolbestuur heeft doorgaans de rechtsvorm van een vzw¹. Dit heeft een aantal gevolgen, o.a. in verband met de organisatie en de wijze waarop de boekhouding² moet worden gevoerd.

Een schoolbestuur organiseert in principe onderwijs en is er ook verantwoordelijk voor. In de rand van dit onderwijsgebeuren worden een aantal initiatieven genomen, die al dan niet rechtstreeks met het geven van onderwijs te maken hebben. Meestal worden deze initiatieven niet exclusief door het schoolbestuur genomen. De directie, de leraars maar ook de leerlingen zelf en de ouders,... zijn diegenen die echt school maken. Deze initiatieven vinden meestal mét instemming van het schoolbestuur plaats.

In deze mededeling gaan we in op de (juridische) gevolgen van initiatieven die door personen of verenigingen, andere dan het schoolbestuur zelf, worden genomen. We behandelen eerst de initiatieven die uitgaan van “organen” van het schoolbestuur, namelijk “personen” of “verenigingen” die eigenlijk onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur vallen. Daarna gaan we in op de initiatieven die worden genomen door personen of verenigingen die op één of andere manier verbonden zijn met het schoolbestuur, maar er niet toe behoren.

¹ Zie M-VVKSO-2004-016: Vereniging zonder winstoogmerk.

² Zie M-VVKSO-2007-068: Boekhoudkundige verplichtingen van schoolbesturen. Herziening van het VSKO-model voor dubbele boekhouding.

2 Initiatieven onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur

2.1 Schoolraad, pedagogische raad, leerlingenraad en ouderraad

Het participatiedecreet³ verplicht schoolbesturen om onder bepaalde voorwaarden een schoolraad, pedagogische raad, leerlingenraad en ouderraad⁴ op te richten⁵.

Deze raden beschikken voor de uitoefening van hun decretale bevoegdheid over een zekere onafhankelijkheid tegenover het schoolbestuur. Toch vallen zij in principe onder de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van het schoolbestuur. Dit blijkt o.a. uit het feit dat het schoolbestuur moet instaan voor de materiële ondersteuning van de schoolraad en de onderliggende raden. Wanneer één van deze raden initiatieven neemt buiten zijn decretale bevoegdheid, dan kan dit enkel mét toestemming van het schoolbestuur⁶.

De decretale bevoegdheid van de pedagogische, ouder- of leerlingenraad is niet beperkt tot het leveren van adviezen. Deze raden kunnen ook eigen initiatieven nemen die verband houden met de materies waarvoor zij bevoegd zijn. Voor een uitgebreide bespreking van de bevoegdheden, verwijzen wij naar onze mededeling terzake⁷.

Het verwerven van fondsen is geen decretale bevoegdheid. Hiervoor is steeds de toestemming van het schoolbestuur vereist.

2.1.1 Financiële middelen en materiële ondersteuning

De middelen waarover deze raden beschikken, behoren tot de middelen van het schoolbestuur en worden bijgevolg ook opgenomen in de boekhouding van het schoolbestuur⁸. Middelen buiten de boekhouding houden, komt immers neer op een overtreding van de vzw-wet.

Eenzijds hebben de raden recht op materiële ondersteuning van het schoolbestuur⁹. Anderzijds, genereren zij zelf ook middelen waaraan zij een bestemming willen geven. Het is dus noodzakelijk dat het schoolbestuur en deze raden afspraken maken over de aanwending van deze middelen.

Het lijkt logisch dat de raden een eigen begroting opmaken waarin zij de kosten voor hun werking (kopieën, vergoedingen sprekers, drankjes,...) en hun verwachte opbrengsten opnemen. Zij zullen daarnaast ook meedelen waaraan zij de middelen willen besteden die ze, via het organiseren van initiatieven, genereren. Deze raden steken vaak heel veel energie en tijd in activiteiten waarmee zij de werking van de school willen ondersteunen en werken vaak rond een heel specifiek project (bijvoorbeeld heraanleg van de speelplaats). Het is logisch dat de mensen die zich hiervoor inzetten kunnen beslissen over de aanwending van de middelen.

³ Zie www.ond.vlaanderen.be/edulex > Rubrieken > Officiële codificatie van de wetgeving > Niveau-overschrijdend deel > Lokale autonomie, inspraakregeling en medezeggenschap in het gesubsidieerd onderwijs > 2 april 2004: Decreet betreffende de participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad (Belgisch Staatsblad, 6 augustus 2004).

⁴ Wij gaan er in deze mededeling van uit dat elk oudercomité zich heeft omgevormd tot ouderraad.

⁵ Zie M-VVKSO-2004-100: Participatiedecreet: de onderliggende raden en [Participatiedecreet: de schoolraad \(MLER_018\)](#).

⁶ Wanneer het schoolbestuur geen toestemming geeft, zie punt 3.2.

⁷ Zie M-VVKSO-2004-100: Participatiedecreet: de onderliggende raden.

⁸ Het toekennen van een eigen bankrekening voor de werking van de ouderraad behoort tot de bevoegdheid van het schoolbestuur. Dit kadert binnen het financiële beleid dat dit schoolbestuur terzake voert.

⁹ Zie M-VVKSO-2004-100: Participatiedecreet: de onderliggende raden, punt 6.6.3 (pedagogische raad), punt 7.6.3 (leerlingenraad) of punt 8.5.1 (ouderraad).

De afspraken tussen schoolbestuur en deze raden worden bij voorkeur schriftelijk vastgelegd. Dit kan gebeuren via het huishoudelijk reglement van deze raden, dat door het schoolbestuur voor akkoord wordt ondertekend, en/of via een jaarlijkse afsprakennota¹⁰.

2.1.2 Verzekering van de betrokkenen

Aangezien de raden onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur vallen, behoort de deelname van personeelsleden van het schoolbestuur aan deze raden tot de uitvoering van hun arbeidsovereenkomst. Zij vallen op het moment van de deelname dus onder het toepassingsgebied van de arbeidsongevallenverzekering.

Het deelnemen aan een leerlingen- of schoolraad, maakt voor leerlingen deel uit van het schoolleven. Op het moment van deelname vallen zij dus onder het toezicht van de school. Het schoolbestuur is op dat ogenblik ook aansprakelijk voor schade die leerlingen zouden toebrengen aan derden. Leerlingen die deelnemen aan deze raden zullen gedekt zijn door **de schoolpolis, inclusief het onderdeel lichamelijke ongevallen. Hetzelfde geldt voor ouders die deel uitmaken van de ouder- of schoolraad.**

De leden van de lokale gemeenschap die deelnemen aan de schoolraad worden beschouwd als vrijwilligers t.a.v. het schoolbestuur. Zij vallen dus onder de dekking van de verplichte vrijwilligersverzekering van het schoolbestuur. Het schoolbestuur zal tegenover hen al zijn verplichtingen die gelden tegenover vrijwilligers nakomen¹¹.

2.1.3 Specifieke onderwijsreglementering

Initiatieven die plaatsvinden met de toestemming en onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur, zullen in veel gevallen onderworpen zijn aan onderwijsreglementering. Het schoolbestuur zal erover waken dat deze reglementering ook wordt nageleefd.

Bijvoorbeeld: De reglementering op extra-murosactiviteiten is van toepassing op een meerdaagse uitstap georganiseerd door de leerlingenraad, indien deze plaatsvindt op een tijdstip waarop er normaal lessen moeten worden gevolgd.

2.2 Initiatieven door het schoolbestuur in de rand van het schoolgebeuren

2.2.1 Financiële middelen en materiële ondersteuning

Een schoolbestuur neemt vaak initiatieven in de rand van het schoolgebeuren. Het gaat niet om de inrichting of organisatie van onderwijs op zich, maar heeft er wel op één of andere manier mee te maken. Het spreekt voor zich dat het schoolbestuur ook voor deze initiatieven of voor de vereniging of personen die deze initiatieven nemen, de verantwoordelijkheid draagt.

Deze verantwoordelijkheid heeft tot gevolg dat ook de middelen die door deze activiteiten worden gegenereerd of uitgegeven, in de boekhouding van de vzw-schoolbestuur moeten worden opgenomen.

¹⁰ Zie M-VVKS0-2004-100: Participatiedecreet: de onderliggende raden, punt 6.6.1 (pedagogische raad), punt 7.6.1 (leerlingenraad) of punt 8.5.1 (ouderraad). Een model van afsprakennota kan bij VCOV worden opgevraagd.

¹¹ Zie [Mededeling van 8 november 2017 "Wet betreffende de rechten van vrijwilligers"](#).

2.2.2 De aansprakelijkheid

De deelname van personeelsleden aan de initiatieven behoort tot de uitoefening van de arbeids-overeenkomst, de deelname van leerlingen behoort tot het schoolleven,.... Voor de gevolgen verwijzen we naar punt 2.1.

2.2.3 Specifieke onderwijsreglementering

Bovendien zullen initiatieven die plaatsvinden met de toestemming en onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur, in veel gevallen onderworpen zijn aan onderwijsreglementering. Het schoolbestuur zal erover waken dat ook deze reglementering wordt nageleefd. Het gaat bijvoorbeeld over de toepassing van de bijdrageregeling op de kosten die voortvloeien uit deelname aan een facultatieve sportnamiddag of de toepassing van de regelgeving m.b.t. extra-murosactiviteiten

Bijvoorbeeld: De leraren Nederlands organiseren op eigen initiatief, buiten de schooluren, bezoeken aan een drietal toneelvoorstellingen per jaar. Leerlingen die dit willen kunnen vrijwillig inschrijven en zo aan een gunstiger tarief die voorstellingen bezoeken. Het schoolbestuur vindt dit een zeer waardevol initiatief en steunt dit ten volle.

Leraars die de toneelvoorstellingen begeleiden, vallen onder de dekking van de arbeidsongevallenverzekering. Zij doen begeleiding van leerlingen in opdracht van het schoolbestuur.

Tijdens de toneelvoorstelling vallen de leerlingen onder het toezicht van de leraars. Dit heeft tot gevolg dat de leraars ook aansprakelijk zijn voor de eventuele schade die de leerlingen toebrengen aan derden. Het schoolbestuur, als werkgever van deze leraars, is burgerlijk verantwoordelijk voor de aansprakelijkheden die de leraars oplopen.

De bijdragen gevraagd aan de leerlingen voor het betalen van deze toneelvoorstellingen, worden gestort op de rekening van de school. Zij worden geboekt in de schoolboekhouding. De facturen van de voorstellingen verschijnen eveneens in de schoolboekhouding en worden door het schoolbestuur betaald.

Bijvoorbeeld: De school organiseert een leerbedrijf. Om dit leerbedrijf te begeleiden wordt een begeleidingscommissie opgericht. Deze bestaat uit afgevaardigden van het schoolbestuur, lokale ondernemers, een vertegenwoordiger van UNIZO, de begeleider van het leerbedrijf en een boekhouder.

De opdracht van deze commissie is de algemene begeleiding van het leerbedrijf, de goedkeuring van het bedrijfsplan, de controle van de boekhouding en de bepaling van de winst. Door de band met externen uit het bedrijfsleven wordt een grote expertise binnengehaald.

De beslissingen van deze commissie vallen onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur. De vergoeding van eventuele onkosten gebeurt ook door het schoolbestuur, via de schoolboekhouding. De leden van de commissie (die geen personeelslid zijn) zijn als vrijwilligers van het schoolbestuur verzekerd, de personeelsleden vallen onder de bescherming van de arbeidsongevallenverzekering.

2.3 Initiatieven waarbij schoolbestuur zich mee-engageert

In de rand van het schoolgebeuren nemen leraars, leerlingen of ouders vaak initiatieven. Ook al gaan deze initiatieven er in eerste instantie niet van uit, toch zal het schoolbestuur vaak bereid zijn deze initiatieven te ondersteunen. Deze ondersteuning kan materieel van aard zijn, maar het schoolbestuur kan ook de organisatie op zich overnemen, of leerlingen verplichten deel te nemen...

Wanneer het schoolbestuur deze initiatieven goedkeurt, zal het ook bereid zijn de verantwoordelijkheid ervoor te dragen en toelating geven om er de naam van de school of van het schoolbestuur aan te verbinden. Dit betekent dat het initiatief eigenlijk beschouwd wordt als genomen door het schoolbestuur. De gevolgen beschreven in punt 2.1 zijn ook hier van toepassing.

Bijvoorbeeld: Leerlingen van het derde leerjaar organiseren een actie ten voordele van Broederlijk Delen. De leerlingen nemen zelf het initiatief om op woensdagnamiddag een sponsorloop op school te organiseren. Zij willen een brief meegeven aan alle leerlingen van de school. De leerlingen hebben de toestemming van het schoolbestuur nodig om deze sponsornamiddag op school te organiseren.

De leraars die deze sponsorloop begeleiden, doen dit in opdracht van het schoolbestuur in de uitvoering van hun arbeidsovereenkomst.

Leerlingen die de sponsorloop organiseren, of eraan deelnemen, doen dit in het kader van het schoolleven. Zij worden beschouwd als verzekerden.

Het geld dat de sponsorloop opbrengt, wordt in een kas van de school bewaard en in de boekhouding opgenomen. Het doorstorten aan Broederlijk Delen gebeurt via een rekening van het schoolbestuur.

Bijvoorbeeld: De school organiseert een bijeenkomst van oud-leerlingen in haar eigen polyvalente zaal. Voor de praktische uitwerking wordt beroep gedaan op een werkgroep van oud-leerlingen, aangevuld met de directeur en enkele personeelsleden. Deze "oud-leerlingenbond" blijft een orgaan onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur.

Alle relevante financiële transacties gebeuren via een rekeningnummer op naam van de vzw-schoolbestuur. De directeur heeft een volmacht op deze financiële rekening. Alles, inclusief eventuele winsten, wordt opgenomen in de boekhouding van het schoolbestuur.

De oud-leerlingen die deel uitmaken van de werkgroep vallen onder de vrijwilligersverzekering van het schoolbestuur.

De personeelsleden die deel uitmaken van de werkgroep, doen dit in opdracht van het schoolbestuur in de uitvoering van hun arbeidsovereenkomst. Zij zijn gedekt door zowel de schoolpolis als de arbeidsongevallenverzekering.

De oud-leerlingen die aanwezig zijn op de bijeenkomst worden beschouwd als deelnemers. Afhankelijk van de polis die het schoolbestuur heeft, kunnen zij verzekerd zijn voor burgerlijke aansprakelijkheid en/of lichamelijke ongevallen.

3 Initiatieven onafhankelijk van het schoolbestuur

3.1 Volledige onafhankelijkheid van het schoolbestuur

Een aantal verenigingen zijn nauw verbonden met het schoolbestuur, maar treden volledig onafhankelijk op. Zij vallen niet onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur. Deze verenigingen nemen al dan niet de rechtsvorm van een vzw aan.

Zij beschikken over eigen middelen en beheren die autonoom, zij bepalen zelf wie hun leden zijn, stellen zelf vrijwilligers aan, sluiten een eigen verzekering. De middelen van deze verenigingen verschijnen dus niet in de boekhouding van het schoolbestuur. Deze verenigingen moeten geen toestemming vragen aan het schoolbestuur om activiteiten te organiseren. In sommige gevallen zullen zij een schenking willen doen aan het schoolbestuur. Dit is mogelijk, maar de wijze waarop dit kan gebeuren, zal afhangen van de rechtsaard van de vereniging.

Wanneer leden van deze verenigingen op sommige momenten de school willen “helpen”, dan kunnen zij op dat ogenblik aangesteld worden als vrijwilliger door dat schoolbestuur. Het schoolbestuur zal in dit geval instaan voor de verzekering van de vrijwilligers.

Het schoolbestuur kan deze verenigingen in hun werking logistiek ondersteunen door bijvoorbeeld lokalen ter beschikking te stellen zonder daarvoor een onkostenvergoeding te vragen. Wij raden aan om in dit geval wél een overeenkomst op te maken tussen het schoolbestuur en de vereniging, dit om misverstanden te vermijden.

Bijvoorbeeld: Een vriendenkring die uit ouders bestaat, ontwikkelt volledig onafhankelijk van het schoolbestuur initiatieven. De verbondenheid tussen deze vriendenkring en het schoolbestuur is groot: alle leden hebben kinderen op de school, de vergaderingen vinden plaats in lokalen van de school en de vriendenkring helpt het schoolbestuur met de organisatie van de jaarlijkse open-deurdag.

Deze vriendenkring is een feitelijke vereniging of neemt de rechtsvorm van een vzw aan.

Bijvoorbeeld: Leerlingen van het zesde leerjaar willen een 100-dagenfuif organiseren. De opbrengst zal dienen voor het financieren van de schoolreis van de laatstejaars. Omdat de 100-dagenfuif de vorige schooljaren uit de hand liep, wil het schoolbestuur geen fuif organiseren en de verantwoordelijkheid daarvoor niet dragen. Deze leerlingen richten bijgevolg zelf een vzw of een tijdelijke vereniging op. Deze vereniging staat zelf in voor het boeken van lokalen, verzekering, vergoedingen van SABAM... Dit alles gebeurt onder de verantwoordelijkheid van de vereniging en houdt een hoofdelijke aansprakelijkheid in van de meerderjarige leden en van de ouders van de minderjarige leden.

De vereniging kan de opbrengst van deze fuif eventueel aan het schoolbestuur schenken (zo komen de middelen de boekhouding van het schoolbestuur binnen) onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de gelden enkel worden aangewend om de schoolreis van de laatstejaars te bezoldigen.

3.2 Initiatieven zonder toestemming van het schoolbestuur

Het kan voorkomen dat decretaal opgerichte raden of verenigingen, waarvoor het schoolbestuur wél de verantwoordelijkheid neemt, op een bepaald ogenblik initiatieven willen nemen waarvoor het schoolbestuur geen verantwoordelijkheid wil dragen en bijgevolg geen toestemming wil geven.

Het schoolbestuur kan uiteraard de organisatie van dergelijke initiatieven niet verhinderen, maar het kan wel verhinderen dat dit in naam van het schoolbestuur gebeurt.

Het schoolbestuur zal de initiatiefnemers er op moeten wijzen dat hun actie gebeurt buiten het schoolleven en zonder de goedkeuring van het schoolbestuur. Het schoolbestuur zal er hen op attent maken dat het bijgevolg ook niet aansprakelijk kan worden gesteld bij eventuele problemen, dat de personeelsleden die aan deze initiatieven niet gedekt zijn door de arbeidsongevallenverzekering en dat deelnemende leerlingen niet vallen onder de polis schoolleven. De organisatoren van deze initiatieven treden immers op als een feitelijke vereniging, onafhankelijk van het schoolbestuur. Het schoolbestuur doet er goed aan dit alles vooraf schriftelijk in een ondertekende en gedateerde brief aan de betrokken organisatoren of hun ouders mee te delen.

Voor een initiatief waarvoor het schoolbestuur geen toestemming gaf, mag de naam van het schoolbestuur niet worden gebruikt. Wij raden dit zeer sterk af, om te vermijden dat de indruk

ontstaat dat het initiatief toch van het schoolbestuur uitgaat en dat het de verantwoordelijkheid draagt.

Wanneer het schoolbestuur in dit geval lokalen ter beschikking wil stellen van de initiatiefnemers, dan zal het met hen een gebruiksovereenkomst afsluiten zoals het dat ook doet met verenigingen die niets met de school te maken hebben. In dit geval zal het schoolbestuur eenzelfde vergoeding voor de kosten als aan andere organisaties vragen. Ook andere logistieke ondersteuning is in principe mogelijk. Het schoolbestuur zal er wél over waken dat het hierdoor niet de indruk ontstaat dat het initiatief van het schoolbestuur uitgaat.

